

fi.remissvar@regeringskansliet.se
kopia till: fi.fma.v@regeringskansliet.se

Fondandelsbolag – för en mer konkurrenskraftig fondmarknad, SOU 2025:117

(Fi2025/02285)

Bolagsverket lämnar följande kommentarer över förslagen i betänkandet.

Sammanfattning

Bolagsverket avstyrker förslaget om införandet av en ny associationsform för fonder med rörligt andelskapital. De invändningar som har framförts i tidigare utredningar inom området gör sig gällande även nu.

Bolagsverket invänder mot förslaget att verket ska vara ansvarig registreringsmyndighet för fondandelsbolagen. Bolagsverket anser istället att Finansinspektionen är den mest lämpade myndigheten att ansvara för registrering av fondandelsbolag eftersom den rättsliga ram samt verksamhetsmässiga kompetens som rör fondbolag ligger hos inspektionen. Om Finansinspektionen dessutom får in uppgifter om bolagen i samband med tillståndsansökan besitter de redan den information som krävs för den initiala registreringen.

Finansinspektionen ansvarar för tillsyn, regelgivning och tillståndsprövning för finansiella marknader och finansiella företag, varför regler och information om fonder med rörligt kapital ligger inom myndighetens huvudsakliga uppdrag. Eftersom Finansinspektionen ansvarar för ett flertal register är också registerhållningskompetensen god vid myndigheten.

I Bolagsverkets uppdrag ingår inget sakansvar kring bolag vars syfte är verksamhet inom fond- och aktiemarknaderna. Ett sådant ansvar ligger också samtidigt utanför den rättsliga ram myndigheten verkar inom samt den verksamhetsmässiga kompetens som finns inom myndigheten.

Bolagsverket invänder mot att hänvisningar och jämförelser ska göras med aktiebolag och aktiebolagslagstiftningen i den omfattning som utredningen föreslår. Bolagsverkets uppfattning är att hänvisningarna och jämförelserna med aktiebolag är mindre lämpliga, då det dels finns en risk för missuppfattningar kring om fondandelsbolagen är aktiebolag eller annars har en konstruktion som liknar aktiebolagens, dels finns risk för att bestämmelserna som hänvisningarna görs till inte är ändamålsenliga för fondandelsbolagen.

Bolagsverket invänder mot den föreslagna ikraftträdandetidpunkten om Bolagsverket utses att föra register över fondandelsbolagen, då den nuvarande ikraftträdandetidpunkten medför stor risk för negativ påverkan på myndighetens övriga redan pågående uppdrag.

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till fondandelsbolagslag (0000:00)

Inledningsvis anser Bolagsverket att den lagstiftningsteknik som har använts i den föreslagna lagen och som innehåller en stor mängd hänvisningar till aktiebolagslagen (2005:551, ABL) är mindre lämplig mot bakgrund av de grundläggande skillnaderna mellan de olika associationsformerna. Hänvisningarna till ABL leder tanken till att fondandelsbolagen utgör en form av aktiebolag med liknande egenskaper när det i själva verket finns väsentliga skillnader. Bolagsverket anser därför att de hänvisningar till aktiebolagslagen (och aktiebolagsförordningen) som inkluderas i förslaget bör ersättas genom att en lagstiftning som är mer ändamålsenlig för den nya associationsformen tas fram.

1 kap. Inledande bestämmelser

Fondandelsbolagets företagsnamn

7–8 §§

Det föreslås att den nya formen ska innehålla ordet fondandelsbolag eller förkortningen FAB. Förkortningen FAB används redan i betydelsen *Försäkringsaktiebolag* varvid den förkortningen inte kan tillåtas för fondandelsbolagen. Bolagsverkets uppfattning är att det därutöver inte är lämpligt att använda AB som en del i förkortningen, då detta är en vedertagen förkortning av ordet aktiebolag som framgår av ABL. Att använda förkortningen AB i namnet för någon annan associationsform än aktiebolag skulle även kunna vara vilseledande enligt lagen (2018:1653) om företagsnamn, LFN.

Bolagsverket är tveksamt till att LFN alls ska vara tillämplig på fondandelsbolagen, då det tycks saknas ett reellt behov av ett så omfattande skydd av företagsnamn som LFN innebär. Det kan därför övervägas om 8 § i förslaget skulle kunna strykas i sin helhet, då ett rent identitetsskydd motsvarande det som finns för aktiebolag i 28 kap. 1 § andra stycket ABL möjligen vore tillräckligt.

Fondandelsbolag omfattas inte av bestämmelser i EU:s konsoliderade bolagsrättsdirektiv (2017/1132) som har införlivats stegvis i svensk rätt. Det bör därför övervägas om det verkligen finns behov av att genom 8 § hänvisa till 28 kap 5 § ABL, då den bestämmelsen har sin grund i angivet direktiv och har tillkommit för att uppfylla de behov som har legat till grund för direktivbestämmelsen.

4 kap. Registrering i fondandelsbolagsregistret

Registreringsanmälan

3 § första stycket

I första stycket görs, som Bolagsverket uppfattar det, en felaktig hänvisning tillbaka till 1 § som endast avser anmälan om nybildning av fondandelsbolag.

Bolagsverket för registret

5 §

Om Bolagsverket ska föra det föreslagna registret behöver bestämmelsen bli tydligare vad gäller kraven för registrering. I första stycket hänvisas till ...*eller annan författning*. I andra stycket hänvisar utredningen till 27 kap. 1 a-6 b §§ ABL. Bestämmelsen i 27 kap. 1 a § ABL har sin bakgrund i bolagsrättsdirektivet, och nödvändigheten i den hänvisningen bör således övervägas. I 27 kap. 2 § och 6 a § ABL finns bestämmelser om personlig inställelse samt möjligheten att i vissa fall stryka en ställföreträdare från aktiebolagsregistret. Ska innebörden av dessa bestämmelser gälla helt eller delvis, ser Bolagsverket att regleringen istället bör tydliggöras i den nu föreslagna lagen. Detsamma gäller strykande av uppgifter enligt 27 kap. 6 § och 6 b § ABL. Givet utformningen av det nu remitterade förslaget lämpar sig inte hänvisningarna till ABL i dessa avseenden.

Bolagsverket anser vidare att hänvisning till 27 kap. 2 § ABL (som gäller legalitetsprövning) inte bör ske. Bolagsverket menar att det inte bör finnas behov av en lika grundläggande legalitetsprövning avseende fondandelsbolagen som verket gör när det gäller aktiebolag. Fondandelsbolagen ska därutöver stå under tillsyn av Finansinspektionen och genomgå ett tillståndsförfarande (investeringsbolagen), varför behovet av att ytterligare en myndighet ska genomföra grundläggande granskningar av fondandelsbolagen innan registrering kan ifrågasättas. Om Bolagsverket ska ansvara för registret, måste det därför klargöras på vilka sätt Bolagsverkets granskning innan registrering ska skilja sig åt mellan aktiebolag och fondandelsbolag.

Det bör utöver detta tydligt regleras vad det är tänkt att Bolagsverket ska granska. Det framgår av figur 4.3 och 4.4 på sidan 414 och 415 att ingen övrig materiell prövning ska ske annat än vad gäller kontroll av att betalning av andelar har skett samt att bildandet har skett i enlighet med lagen. Vad som ingår i ...att bildandet har skett enligt lagen... behöver utöver detta preciseras.

Om Bolagsverket exempelvis förväntas granska och godkänna det ansökta företagsnamnet innan Finansinspektionen beviljar tillstånd, behöver detta förtydligas på så vis att det klargörs att företaget ska skicka in en anmälan om nybildning eller ändring av bolagsordningen till Bolagsverket parallellt med ansökan om tillstånd hos Finansinspektionen.

7 kap. Delfonder

Underrättelse till Bolagsverket

13 §

Det anges att Finansinspektionen ska *anmäla* till Bolagsverket för registrering att en delfond har avvecklats. I övriga fall där myndigheter informerar Bolagsverket om beslut som har fattats och som får betydelse för verkets registerförande verksamhet lämnas sådan information vanligtvis genom underrättelser och inte anmälningar. Bolagsverket

föreslår därför att bestämmelsen justeras så att det istället åläggs Finansinspektionen att *underrätta* verket.

9 kap. Bolagsstämma

Samman kallande av bolagsstämma

8 §

Bolagsverket ser inte samma behov som finns för aktiebolagen av att Bolagsverket under vissa förutsättningar ska kunna kalla till stämma. Det behovet behöver i sådant fall tydliggöras och motiveras närmare. Bolagsverket behöver utöver detta stöd i författning för genomförande av stämman, då verket ska kunna kräva in bestyrkta kopior som utvisar vilka som är andelsägare i syfte att kunna säkerställa att kallelser kan skickas på erforderligt sätt.

Röstetal

10–13 §§

Det noteras att Bolagsverket kommer att sakna möjlighet att kontrollera röstetal eftersom Bolagsverket inte har tillgång till uppgifterna om andelskapital och andelsägare.

Bolagets ledning och förvaltning

Investeringsbolag

11 § andra stycket

Av bestämmelsen följer att förvaltaren inte får vara någon som inte avser att ta del i sådan verksamhet som ankommer på förvaltaren. Bestämmelsen liknar målvaktsparagrafen i 8 kap. 12 § ABL som gäller styrelsen i ett aktiebolag. Målvaktsbestämmelsen i ABL avser endast fysiska personer medan den föreslagna bestämmelsen gäller förvaltaren som är en juridisk person. Bestämmelsen behöver tydliggöras på så sätt att det klargörs att det är företrädarna för förvaltaren som ska omfattas.

AIF-bolag

15 §

Se kommentaren till 11 § andra stycket.

14 kap. Ingripande

Underrättelse

5 §

Bolagsverket ska enligt bestämmelsen få underrättelse från Finansinspektionen när tillstånd för investeringsbolag dras in eller AIF-bolag förbjuds att bedriva verksamhet. Det är för Bolagsverket oklart vilka syften som ska uppnås genom sådana underrättelser och vilka efterföljande åtgärder som registreringsmyndigheten förväntas vidta vid sådan underrättelse. Bestämmelsen behöver därför utvecklas med tydliggöranden i dessa avseenden.

17 kap. Avveckling

Frivillig likvidation

1 § sista stycket

I förslaget används begreppet *Fondandelsregistret*. Bolagsverket noterar att begreppet sannolikt ska ändras till *fondandelsbolagsregistret*.

Tvångslikvidation

2 § första stycket 1

Bolagsverket ska enligt bestämmelsen kunna besluta om tvångslikvidation om bolaget inte på föreskrivet sätt har kommit in med t.ex. anmälan om behörig förvaltare. Det framgår inte tydligt vad som avses med *behörig förvaltare* och under vilka förutsättningar Bolagsverket på den grunden ska kunna besluta om tvångslikvidation. Det behöver vidare klargöras hur registreringsmyndigheten ska kunna avgöra om förvaltaren, som är en juridisk person, inte avser att ta del av verksamheten.

Handläggning av frågor om likvidation

10 §

Bestämmelsen anger att en förvaltare kan utses till likvidator. Det innebär att en juridisk person ska kunna vara likvidator. En förvaltare som utses till likvidator träder i styrelsens ställe. Det behöver klargöras hur en juridisk person kan träda i styrelsens ställe och hur den ska bedömas som lämplig eller olämplig.

13 §

Det behöver utvecklas närmare vad det innebär att likvidatorn träder i styrelsens och förvaltarens ställe. Det behöver förtydligas hur en av Bolagsverket utsedd likvidator, t.ex. en advokat, kan och ska överta förvaltarens ställning (som är en juridisk person). Lagkommentaren anger att styrelsen och förvaltaren förlorar sin behörighet när likvidatorn utses, vilket Bolagsverket tolkar som att likvidatorn då också ska ersätta dessa i registret.

20 kap. Matarfundsbolag och mottagarfundsbolag

Det är i utredningens förslag oklart för Bolagsverket vad som egentligen avses med matarfonder och mottagarfonder samt vilket ansvar som åvilar registreringsmyndigheten när det gäller dessa.

1.34 Förslag till fondandelsbolagsförordning (0000:00)

Som framförts ovan är Bolagsverket av uppfattningen att hänvisningar till aktiebolagslagen eller aktiebolagsförordningen i stora delar är mindre lämpliga och att dessa därför bör strykas och ersättas av mer ändamålsenliga bestämmelser utformade för just fondandelsbolagen. Ska det finnas en fondandelsbolagsförordning så bör den utformas på ett för associationsformen mer ändamålsenligt sätt och inte genom att i stora delar återge aktiebolagsförordningen; särskilt inte mot bakgrund av att den senare författningen i många delar har sin grund i bolagsrättsdirektivet som har tillkommit för att fylla helt andra syften.

3 kap. Anmälan för registrering enligt fondandelsbolagslagen

Undertecknande

2 §

Företrädare för förvaltaren behöver specificeras till att exempelvis ange styrelseledamot. Likaså behöver det framgå vem som ska eller kan underteckna anmälan om likvidatorn utgörs av förvaltaren.

Registrering av fondandelsbolag

4 §

Om stiftaren är en juridisk person bör företagsnamn och organisationsnummer samt postadress anges. Behovet av att i en anmälan uppge telefonnummer till förvaringsinstitut är inte tydligt för Bolagsverket.

Sista stycket bör även omfatta förvaltaren.

5 §

Mot bakgrund av att förvaltare och förvaringsinstitut inte är fysiska personer, behöver det förtydligas hur försäkran på heder och samvete att de åtagit sig uppdragen ska gå till (gäller även 8, 14, 16, 27 §§).

Sista stycket bör omfatta även eventuella styrelsesuppleanter och förvaltare (företrädare).

6 §

Se kommentarer under 2 §.

4 kap. Fondandelsbolagsregistret

Fondandelsbolagsregistrets indelning

2 §

Förslaget om att fondandelsregistret ska vara indelat i olika avdelningar avviker från hur övriga register hos Bolagsverket är uppbyggda och ett tydliggörande av behovet av denna utformning behöver göras, då en sådan indelning försvårar den tekniska implementationen av registret och föranleder en fördröjning av såväl implementation som förvaltning av registret.

Anteckningar i fondandelsbolagsregistret

11 §

Bestämmelsen om att ändringar normalt ska antecknas inom 21 dagar efter det att en fullständig anmälan kommit in baserar sig på bolagsrättsdirektivet. Det behöver därför tydliggöras varför motsvarande frist är motiverad för fondandelsbolagen. Detsamma gäller andra stycket.

Underrättelser

17 §

I sista stycket anges att registreringsmyndigheten ska underrätta förvaltaren eller förvaringsinstitutets företrädare. Det kan endast ske om registreringsmyndigheter har nödvändiga adressuppgifter till de företrädarna och tillgången till sådana uppgifter behöver därför säkerställas genom den övriga regleringen.

Utlämnande av uppgifter på medium för automatiserad behandling

20 §

Kravet på att Bolagsverket ska bestyrka utdrag ur fondandelsregistret om inte beställaren avstår från det baseras på bolagsrättsdirektivet. Av förslaget framgår inte på vilket sätt ett sådant bestyrkande är nödvändigt för utdrag ur fondandelsbolagsregistret.

4 Fondandelsbolag

4.1 Behovet av en svensk reglering för associationsrättsliga fonder

4.3 Benämningen och bildandet av svenska associationsrättsliga fonder

Utredningen lämnar förslag till en associationsrättslig fondstruktur med rörligt andelskapital. Tidigare utredningar har berett frågan om införande av associationsrättsliga fonder med rörligt aktiekapital men de har inte lett till något införande. Såvitt Bolagsverket har kunnat se framgår det inte av det nu aktuella betänkandet varför man valt begreppet *rörligt andelskapital* i stället för *rörligt aktiekapital*. Det framgår inte heller om det är några avgörande skillnader mellan dessa båda begrepp. Bolagsverket gör tolkningen att innebörden i princip är densamma, men ser ändå att detta med fördel kan utvecklas närmare i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

I betänkandet bedöms Sverige ha en konkurrensnackdel på den inre marknaden genom att det saknas en associationsrättslig fondstruktur med rörligt aktiekapital och att åtgärder därför bör vidtas för att stärka den svenska fondmarknadens konkurrenskraft. Det framgår vidare att det till skillnad från vad som gäller i de större fondländerna inom EES och Storbritannien, inte är möjligt att i Sverige bilda associationsrättsliga fonder med rörligt andelskapital. Att införa den möjligheten även i Sverige skulle anges bidra till att fondverksamhet i högre utsträckning bibehålls och förläggs till Sverige samt stärka den svenska fondmarknadens konkurrenskraft och motståndskraft. Det är en mer ändamålsenlig bolagsform för alternativa investeringsfonder och skapar förutsättningar för att bilda Eltif-fonder.

Bolagsverket har inte något att erinra mot den bedömningen i sig men uppfattar att det ytterligare behöver belysas om fördelarna med det förslag som nu läggs fram verkligen kan sägas överväga de kostnader som det medför för staten och allmänheten samt den påverkan förslaget får på Bolagsverkets befintliga verksamhet.

I betänkandet hänvisas till att fonder med rörligt kapital finns i andra länder, t.ex. i Storbritannien, Danmark och Luxemburg. I Storbritannien registreras OEIC (eng. Open Ended Investment Company). Bolagsverket har undersökt hur OEICs registreras i Storbritannien och såvitt verket kan se är det brittiska Finansinspektionen (The Financial Conduct Authority) som helt ansvarar för det registret. I brittiska företagsregistret Companies House får man förvisso träff på OEICs vid sökning i det registret men det saknas närmare information om dem. Istället hänvisar företagsregistret till registret hos The Financial Conduct Authority.

Såvitt Bolagsverket förstår det ska fondandelsbolagsregistret inte omfatta mer än högt räknat ca 10 000 fondandelsbolag, men ett nytt register ska utvecklas och byggas för ändamålet. Den helt nya associationsformen är främmande för Bolagsverket och den synes på flera väsentliga punkter avvika från övriga associationsformer som finns registrerade hos verket. Flera myndigheter ska vara involverade och ha delvis överlappande granskning och verksamhet när det kommer till fondandelsbolagen. Bolagsverkets uppfattning är därför att det bör övervägas om inte Finansinspektionen -

som är väl insatt i dessa finansiella fonder och fondverksamheter - skulle kunna ha både tillsyn över och registrera dessa fondandelsbolag.

Att i Sverige införa associationsrättsliga fonder med rörligt andelskapital eller rörligt aktiekapital har övervägts vid flera tillfällen tidigare. Det har då bl.a. konstaterats att en sådan konstruktion framstår som främmande för svensk rätt och kan komma i konflikt med t.ex. bolagsrättsliga- och insolvensrättsliga principer. I SOU 2016:45, s. 235, konstaterade den utredningen att konstruktionen som sådan – en association som egentligen inte ska fungera som en association, utan där associationsformen har valts endast för att fonden ska kunna betraktas som en juridisk person i transaktioner och kontakter främst med utländska motparter och investerare – framstår som främmande för svensk rätt. I det nu aktuella betänkandet anges på s. 366–367 att befintliga associationsformer i Sverige, såsom aktiebolag, inte är lämpade för fondverksamhet. Trots det medför förslaget i realiteten att dessa fonder kommer att konstrueras som ett svenskt aktiebolag.

Det går inte att med lätthet få en konkret beskrivning av vad ett fondandelsbolag egentligen utgör för associationsrättslig figur efter att ha tagit del av utredningens förslag. Den nya associationsformen *fondandelsbolag* utgör inte en i grunden enhetlig associationsform då den i sin tur är uppdelad i olika associationsformer, investeringsbolag och AIF-bolag. Utredningen fastslår att investeringsbolag och AIF-bolag utgör olika varianter av associationsrättslig fond med rörligt kapital, se s. 658. De två skiljer sig i sin tur åt på flera grundläggande punkter. En sådan skillnad är att investeringsbolagen måste erhålla tillstånd från Finansinspektionen innan de kan registreras som fondandelsbolag medan ett AIF-bolag inte behöver något sådant tillstånd.

Uppdelningen ska också återspeglas i fondandelsbolagsregistret, som ska vara indelat i två avdelningar, en för investeringsbolag och en för AIF-bolag. Ytterligare indelningar kan komma att göras genom att t.ex. investeringsbolag i sin tur kan bestå av flera delfonder. Delfonder ska ses som särskilda enheter med egna beteckningar. Det är oklart om delfonderna också ska ses som egna juridiska personer. Utöver det kan även andra fonder komma att antecknas i registret såsom mottagar- och matarfonder, samt specialfonder.

Den nya associationsformen anspelar på *aktiebolag* men i själva verket ska fondandelsbolagen bara utgöra ett skal kring en kapitalsamling som ska förvaltas av en från bolaget extern juridisk person, se s. 379 i betänkandet. Man skapar således en associationsform som ska likna aktiebolag trots att det synes saknas behov av det (det finns inte något reellt behov av varken styrelse, bolagsstämma, bolagsordning eller företagsnamn), se bl.a. s. 479 i betänkandet. Fondandelsbolagens bolagsordningsbestämmelser och bilagor utgör dessutom en blandning av associationsrättsliga och kontraktsrättsliga bestämmelser.

I utredningen fastslås att fondandelsbolagen är näringsdrivande. Bolagsverket ser dock att denna bedömning kan ifrågasättas och att det därför finns behov av att resonemanget och bedömningen utvecklas något.

Bolagsverket invänder mot förslaget att fondandelsbolagen ska granskas och registreras av verket. Associationsformen avviker i väsentliga delar från de övriga

associationsformer som Bolagsverket ansvarar för och enligt Bolagsverkets uppfattning ligger den nya associationsformen mer naturligt inom Finansinspektionens kompetensområde. Mot bakgrund av att Finansinspektionen ska ansvara för viss tillståndsgivning och också utöva tillsyn över den nya associationsformen, ser Bolagsverket att stora fördelar kan vinnas för staten om också registerhållningen sker samlat hos Finansinspektionen.

4.4 Styrningen och förvaltningen av ett fondandelsbolag

4.4.7 Förvaltarens och styrelsens uppgifter

Fondandelsbolagen ska ha en styrelse bestående av lägst tre fysiska personer. Därutöver ska bolaget också förvaltas externt av en förvaltare, en juridisk person. Enligt utredningens förslag ska fondandelsbolag därmed ha en form av dualistisk styrning där styrningen och förvaltningen är uppdelad mellan å ena sidan styrelsen och å andra sidan förvaltaren.

När det gäller den föreslagna dualistiska modellen hänvisar utredningen till europabolag. I europabolag ska ledamöterna i både ledningsorganet och tillsynsorganet vara fysiska personer. I fondandelsbolagen ska bolagsorganet *förvaltare* utgöras av en juridisk person. Bolagsverket menar därför att det finns brister i möjligheten att jämföra utredningens förslag med europabolagen på det sätt som görs i utredningen.

Styrelsen ska ha det övergripande ansvaret för fondandelsbolagets angelägenheter och styrelsen ska besluta om förvaltare. Styrelsen ska också fortlöpande följa upp förvaltarens (juridiska personens) arbete och verksamhet. Styrelsen ska på så sätt ha en kontrollfunktion över förvaltaren, se s. 847.

Fler än hälften av styrelseledamöterna ska vara oberoende i förhållande till förvaltaren. Av lagkommentaren följer att en ledamot inte kan anses oberoende om den samtidigt är ställföreträdare för förvaltaren eller anställd där. Det noteras att det kommer att följa betydande svårigheter för att i samband med registrering kontrollera sådana omständigheter. Enligt Bolagsverkets uppfattning bör det därför tydliggöras att kontroll av dessa aspekter bör ske inom ramen för tillsynen av fondandelsbolagen och inte i samband med registreringen.

Förvaltaren ska ha till uppgift att förvalta fondandelsbolagets tillgångar. Förvaltaren ska svara för bolagets förvaltning, företräda bolaget och teckna dess firma. Förvaltaren ska vara antingen ett fondbolag (ett svenskt aktiebolag) eller ett förvaltningsbolag (ett utländskt företag med tillstånd i sitt hemland). I AIF-bolag gäller andra regler om förvaltare.

Genom att förvaltaren ska vara en juridisk person, och utgör ett bolagsorgan, innebär förslaget i princip att en juridisk person utgör "styrelse" eftersom bolagsorganet *styrelsen* inte har några praktiska uppgifter att utföra i bolaget utan enbart ska utgöra en kontrollfunktion över förvaltaren.

Enligt Bolagsverket behöver ansvarsfördelningen mellan styrelse och förvaltare beskrivas närmare, särskilt med tanke på att det för svenska aktiebolag (som är förvaltare i ett fondandelsbolag) är tydligt angett i ABL vad som åligger styrelsen i aktiebolaget, se 8 kap. 4 § ABL. Om styrelsen i ett fondandelsbolag ska kunna följa upp

ett aktiebolags styrelses verksamhet, pga. av att aktiebolaget är förvaltare i fondandelsbolaget, påverkar det aktiebolagslagens regler i grunden. För närvarande saknas stöd i ABL för att en styrelse i ett fondandelsbolag ska kunna utöva sådan kontroll över ett aktiebolags styrelse, för det fall att förvaltaren är ett svenskt aktiebolag. Det är inte heller klarlagt hur styrelsen i ett fondandelsbolag ska kunna utöva den kontrollen över ett utländskt företags styrelse.

Det är vidare oklart utifrån aktiebolagslagens regler gällande styrelsens ansvar hur det ansvaret ska kunna omfatta även ansvaret i ett fondandelsbolag om aktiebolaget är förvaltare i det. Då ska i så fall förvaltaren (förvaltarens styrelse) svara för fondandelsbolagets förvaltning, företräda bolaget och teckna dess firma

Bolagsverket noterar att utredningen föreslår att förvaltaren ska omfattas av det s.k. målvaksförbudet. En juridisk person kan inte omfattas av målvaksförbudet och förslaget behöver därför justeras i denna del. Detsamma gäller tidpunkten för när ändring i styrelsens sammansättning har verkan.

Styrelsen ska ha tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen i ett investeringsbolag och även i övrigt vara lämplig för en sådan uppgift, se s. 400. En förvaltare kan vara både ett svenskt och ett utländskt företag. För att registreringsmyndigheten ska kunna avgöra vem som är behörig företrädare för en utländsk juridisk person måste det ges in en bestyrkt kopia av ett aktuellt registreringsbevis. Förslaget saknar idag bestämmelser om detta och behöver därför kompletteras med sådan reglering.

4.5 Bolagsordningen

4.5.4 Bolagsordningen i ett fondandelsbolag

Ett fondandelsbolag ska ha både bolagsordning och bilaga/bilagor till bolagsordningen. Bolagsordningen ska bestå av ett antal allmänna uppgifter medan bilagorna ska innehålla särskilda uppgifter. Bilagan/bilagorna ska motsvara vad som anges i en värdepappersfonds fondbestämmelser. En värdepappersfond är bildad på kontraktsrättslig grund. Det framstår, enligt Bolagsverket, som att det inte finns ett reellt behov av en bolagsordning enligt associationsrättslig reglering utan det är fondbestämmelserna som är av vikt och som ska anges i bilaga/bilagor till en fondandelsbolags bolagsordning. Bilagan/bilagorna med fondbestämmelser ska innehålla olika uppgifter beroende på om det rör ett investeringsbolag eller ett AIF-bolag.

Om lagen om företagsnamn ska gälla för fondandelsbolagen måste uppgift om verksamhet anges i bolagsordningen.

Utredningen anger att bolagsstämman i ett fondandelsbolag *som utgångspunkt* fattar beslut om ändring av bolagsordningen. Förvaltaren ska under vissa förutsättningar kunna besluta om ändringar av uppgifter i bilagan/bilagorna. Hur och under vilka förutsättningar ändringar får ske kan inte med enkelhet utläsas genom förslaget. Inte heller hur en eventuell kontroll är tänkt att ske. Bolagsverket utgår från att det inte är registreringsmyndigheten som ska göra dessa kontroller utan att det istället är Finansinspektionen som i sin tillsynsfunktion utför sådana kontroller.

4.7 Andelsägarregister

Utredningen föreslår att registret inte ska vara offentligt. Det, menar Bolagsverket, avviker från varför man normalt väljer att inrätta register. Syftet med register brukar vara att genom offentliggörandet i registret låta allmänhet och andra intressenter få tillgång till uppgifter från det. Transparens och öppenhet är viktiga faktorer för att bl.a. motverka ekonomisk brottslighet och andra oegentligheter.

När det gäller aktiebolag så finns det idag inte något centralt aktieägarregister för samtliga aktiebolag. Register över vem som är verklig huvudman finns däremot. Det är dock av stort samhällsintresse att kunna få tillgång till information om aktieäggande och vem som är verklig huvudman i ett företag. I en aktuell rapport från Finanspolisen anges att bristande transparens avseende aktieägare i onoterade bolag gör att kriminella kan dölja tillgångar och att det försvårar möjligheten att identifiera företag som brottsverktyg. I rapporten anges att ett centralt register över aktieägare i onoterade bolag avsevärt skulle öka möjligheterna att mer effektivt upptäcka och stoppa företag som används för brottslig verksamhet.¹ Att uppgifter om aktieägandet i företag är oerhört viktigt för att motverka att juridiska personer används för att dölja identiteter bakom företagsstrukturer medför att alltmer regler införs kring krav på transparens om aktieäggande.² Sjätte penningtvättsdirektivet innebär bl.a. skärpta krav på kontroll av ägande och verkliga huvudmän.³ Även inom bolagsrätten ställs krav på ökad kontroll och ökad transparens. I ändringsdirektivet 2025/25 ska medlemsstaternas företagsregister innehålla uppgifter om enmansbolag. I aktiebolag med en aktieägare, fysisk eller juridisk person, ska identiteten på dessa finnas tillgänglig.⁴ Genom nämnda ändringsdirektiv kommer medlemsstaternas företagsregister också att åläggas att tillgängliggöra information om koncerner. Detta görs för att öka insyn och förtroende för företag på den inre marknaden, bidra till kampen mot bedrägerier och missbruk och det anförts som skäl att aktieägare, borgenärer, myndigheter m.fl. har ett legitimt intresse av att få tillgång till information och uppgifter om identiteten på en ensam aktieägare liksom information om koncerner.

Även myndigheter såsom Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket har behov av att kontrollera ägande i bolag för att förhindra penningtvätt, organiserad brottslighet och skatteflykt. Frågan om inrättandet av ett centralt aktieägarregister för onoterade bolag diskuterades t.ex. i betänkandet SOU 2024:32 Åtgärder mot mervärdesskattebedrägerier, avsnitt 5.6.1 där utredningen fann att förslaget krävde större överväganden som inte rymdes inom den utredningen.

Med anledning av det nu framförda ser Bolagsverket att förslaget behöver vidare beredning i syfte att säkerställa att de värden som offentliggörandet i register normalt sett bidrar till inte går förlorade.

4.9 Redovisning och revision

¹ Finanspolisen informerar. Storskalig penningtvätt i företagsmiljö, februari 2026

² FATF, Guidance on Transparency and Beneficial Ownership

³ EU-direktiv 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849

⁴ EU-direktiv 2025/25 av den 19 december 2024 om ändring av direktiven 2009/102/EG och (EU) 2017/1132 vad gäller att ytterligare utvidga och uppgradera användningen av digitala verktyg och förfaranden inom bolagsrätten

Att fondandelsbolaget inte utgör *en* associationsform är tydligt och förstärks av de stora olikheter som finns mellan investeringsbolag och AIF-bolag. Ett investeringsbolag ska avsluta sin bokföring med en årsberättelse medan en AIF ska avsluta den genom årsredovisning. Endast AIF-bolag ska således omfattas av årsredovisningslagens bestämmelser.

4.12.7 Ekonomisk brottslighet

Innan det beslutas om införande av associationsformen fondandelsbolag behöver det enligt Bolagsverkets uppfattning, noga analyseras om den nya associationsformen kan medföra någon förhöjd risk för ekonomisk brottslighet och penningtvätt. I betänkandet uppges att den lösning som utredningen föreslår, dvs. fondandelsbolag med rörligt andelskapital, kan liknas vid anknuten förvaltning av en stiftelse, se s. 439. Anknuten förvaltning av stiftelse kan i sin tur i vissa delar liknas vid trustar. Upplägget i fondandelsbolagen med förvaltare som ska förvalta kapitaltillgångar och där andelsägandet inte ska vara offentligt kan således föra tankarna till exempelvis trustar. Det har i olika sammanhang pekats på att exempelvis trustar kan förknippas med ekonomisk brottslighet såsom penningtvätt, skatteundandragande och dolda ägarförhållanden. Som nämnts ovan har det exempelvis inom bolagsrätten blivit alltmer viktigt att prioritera frågor om öppenhet och transparens. Förslaget linjerar därmed inte med de lagstiftningsinitiativ inom associationsrättens område som i övrigt är aktuella i detta avseende.

I sammanhanget kan också nämnas att Bolagsverket enligt sin instruktion ska, genom kontrollåtgärder och samverkan med andra myndigheter, minimera riskerna för att verkets rutiner utnyttjas för ekonomisk brottslighet och aktivt verka för att uppgifterna i verkets register är korrekta och överensstämmer med verkliga förhållanden, 5 a §. Om Bolagsverket ska föra register över den nya associationsformen, behöver förslaget beredas vidare så att det säkerställs att verket som registreringsmyndighet har de verktyg som behövs för att säkerställa uppgifterna i registret på det sätt som förväntas enligt instruktionen.

Det finns ett nationellt intresse av att det brottsförebyggande arbetet inte rubbas genom införandet av en associationsform där förutsättningar för kontroller möjligen är färre pga. att uppgifter inte är tillräckligt transparenta (exempelvis andelsägarregistret) som i befintliga associationsformer och som därigenom kan föranleda en förhöjd risk för ekonomisk brottslighet och penningtvätt.

Sammanfattningsvis kan sägas att nya associationsformer som inte främjar öppenhet och transparens går stick i stäv med myndigheternas och Sveriges strävan att minimera riskerna för att brott begås med hjälp av företag.

4.13 Insolvensregelverket

4.13.3 Utmätning och företagsrekonstruktion

Enligt utredningen ska bestämmelserna i utsökningsbalken gälla för ett fondandelsbolag och tillgångarna i bolaget ska kunna utmätas. Det framgår av 4 kap. 2 § LFN att ett företagsnamn inte får utmätas. Det behöver därför utvecklas närmare hur förhållandet mellan bestämmelserna i utsökningsbalken och LFN ska förhålla sig till varandra när det gäller fondandelsbolag.

4.15 Avveckling av ett fondandelsbolag

Det anges i utredningen att grund för tvångslikvidation i övrigt föreligger när bolaget inte har anmält styrelse eller gett in årsredovisning *eller på något annat sätt försummat sina skyldigheter* (kursivt här), se s. 661. Vad som avses med "försummat sina skyldigheter" behöver tydliggöras.

Bolagsverkets uppfattning är att förutsättningarna för beslut om tvångslikvidation även i övrigt behöver klargöras, då sådana ingripande beslut måste vila på tydliga, förutsägbara grunder.

En förvaltare ska kunna utses till likvidator om det inte är olämpligt, men det klargörs inte närmare vad som avses med olämplighet i detta avseende. När det gäller tvångslikvidationer som Bolagsverket beslutar om idag så bör enligt praxis den som utses till likvidator vara advokat med erfarenhet av obeståndsrätt eller arbeta som jurist på Ackordscentralen. När det gäller frivilliga likvidationer är kraven inte lika högt ställda. En fråga som uppkommer är därför om det bör tillåtas att förvaltaren utses till likvidator såväl ur lämplighetsperspektivet som ur perspektivet att förvaltaren enligt utredningens förslag är en juridisk person som inte kan utses till likvidator. Förslaget behöver enligt Bolagsverkets mening beredas ytterligare i denna del.

Det framgår vidare av utredningen att Bolagsverket kan besluta om tvångslikvidation om förvaltaren avregistrerar sig som förvaltare och någon ny förvaltare inte utses. Bolagsverket noterar att en sådan likvidationsgrund bör framgå av författning och ser därför behov av att förslaget kompletteras i denna del.

4.16 Delfonder

Ett investeringsbolag eller en associationsrättslig specialfond kan, enligt vad som framgår av utredningen, bestå av flera delfonder (gäller inte AIF-bolag). Det framgår inte hur många sådana delfonder som ett och samma bolag kan ha, men varje delfond utgör en separat enhet och ska ha en egen beteckning. Vad som avses med separat enhet och vad som menas med att dessa ska ha en egen beteckning framgår inte av utredningen såvitt Bolagsverket kunnat utläsa. För Bolagsverkets del behöver det därför klargöras hur delfonder förhåller sig till fondandelsbolagen och vad som avses med delfonder i dessa avseenden. Bolagsverket noterar i anslutning till detta att tidigare utredningar inom området har bedömt att lösningen med delfonder är främmande för svensk rätt.

Det framgår på s. 699 i betänkandet att tillgångarna som avser delfonder ska förvaras avskilt från övriga tillgångar i investeringsbolaget och att dessa ska utgöra en fristående förmögenhetsmassa. Innebörden av detta behöver enligt Bolagsverket klargöras närmare så att det exempelvis tydliggörs vad som händer med förmögenhetsmassan vid en eventuell likvidation.

7 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Utredningen föreslår att författningarna gällande fondandelsbolag ska träda ikraft den 1 juli 2027. Om Bolagsverket ska ansvara för det register som utredningen föreslår, något som verket invänder mot, kommer inte ett sådant register att hinna utvecklas och byggas på den korta tiden. Mot bakgrund av att Bolagsverket redan nu har flera prioriterade, större uppdrag som kräver omfattande teknisk utveckling under de närmaste 3–4 åren, är det av stor vikt att inte ytterligare uppdrag lämnas myndigheten

utan att konsekvenserna för myndigheten noggrant utreds. Ett uppdrag till Bolagsverket att bygga ett nytt register och för verket i nuläget helt ny sakkompetens inom ett område som omfattas av annan myndighets tillsyn och kompetens, riskerar att tränga undan och äventyra framdriften av uppdragen kopplade till exempelvis den samordnade registerkontrollen, penningtvättspaketet och digital Identitetsplånbok.

Om förslaget antas och Bolagsverket, trots vad som har framförts ovan, får registeransvar över fondandelsbolag kan det därmed i en inte oväsentlig utsträckning komma att påverka redan pågående verksamhet negativt.

Bolagsverket invänder därför mot den föreslagna ikraftträdandetidpunkten – i vart fall om Bolagsverket allttjämt föreslås vara registreringsmyndighet.

8 Konsekvenser av utredningens förslag

8.3 Konsekvenser för berörda företag och andra aktörer

8.3.6 Konsekvenser för Bolagsverket

Utredningens förslag får mycket stora konsekvenser på Bolagsverket. Som redan framförts ovan skiljer sig associationsformen fondandelsbolag från de associationsformer som Bolagsverket är ansvarig registreringsmyndighet för idag.

Regleringen är omfattande och komplex och det är inte genom förslaget helt tydliggjort hur kontrollerna vid registreringsmyndigheten ska gå till, eller vilken information det är som ska kontrolleras. Det kommer att krävas både omfattande ekonomiska och handläggningssmässiga resurser hos Bolagsverket om verket ska genomföra den omfattande granskning av dessa fonder som Bolagsverket ändå uppfattar att förslaget och myndighetens instruktion anger.

Mot bakgrund av att Finansinspektionen ska utöva tillsyn över fondandelsbolagen ser Bolagsverket att det kan finnas anledning att genom författning tydligt fördela stora delar av kontrollansvaret till tillstånds- eller tillsynsverksamheten istället för att låta kontrollen ske hos registreringsmyndigheten. Det skulle i sådant fall räcka att Bolagsverket i princip registrerar de uppgifter som Finansinspektionen har granskat och godkänt, även om det skulle kräva att även AIF-bolagen behöver erhålla tillstånd hos Finansinspektionen innan de i så fall registreras hos Bolagsverket. Bolagsverket ser därför att förslaget bör tydliggöras i denna del, samt att det även av den anledningen finns skäl att överväga om det är lämpligt att i så omfattande utsträckning hänvisa till ABL och ABF som görs i utredningen. Om förslaget inte tydliggörs på det sättet, är det övervägande sannolikt att två olika myndigheter var för sig kommer att kontrollera samma frågor när det gäller den här associationsformen.

Bolagsverket har genomfört en grov kostnadsanalys utifrån förslagen. Bolagsverket vill lyfta att det finns en osäkerhet i beräkningarna då utfallet kommer att påverkas av hur den slutliga kravställningen ser ut och tiden för genomförandet. Bolagsverkets bedömning är att implementationen av förslaget kommer att medföra utvecklingskostnader och kostnader för införandet av ett nytt verksamhetsområde på cirka 44 miljoner kronor. Den kostnaden måste finansieras. Bolagsverket har i budgetunderlaget för 2027 till 2029 uppgett att kostnaderna beräknas uppgå till 37

miljoner kronor. Att kostnaden nu har justerats till att uppgå till cirka 44 miljoner kronor beror på att vi nu vet mer om kravställningen av det nya registret som ska byggas enligt förslaget, bland annat att det också ska vara uppdelat i två avdelningar, en för investeringsbolag och en för AIF-bolag, något som påverkar utvecklingskostnaden ytterligare. Därutöver behöver registret ges utrymme för uppgifter om delfonder m.fl. Av den anledningen har Bolagsverket genomfört en ny kostnadsberäkning av implementationskostnaderna.

Bolagsverket behöver utöver detta också erhålla kostnadstäckning för de tillkommande årliga kostnaderna för systemförvaltning och driftskostnader på cirka 7 miljoner kronor samt kostnaderna för handläggningen av dessa ärenden. Den registreringsavgift för registrering av fondandelsbolagen som föreslås är alltför låg sett till det förväntat låga antal registreringar som kommer att ske och de kostnader som förväntas uppstå kopplat till ärendehandläggningen och förvaltningen av registret. Av utredningen framgår att antalet registreringar av fondandelsbolag beräknas vara lågt. Då uppskattade volymer varierar kraftigt från några hundra ärenden till några tusen finns stor osäkerhet kring val av IT-lösning, beroende på vilka volymer det kommer röra sig om behöver vi göra en bedömning av lösning.

För aktiebolag är motsvarande antal registreringar betydligt högre. Bolagsverket tar emot ca 50 000 nybildningar av aktiebolag per år. Kostnaderna för bemanning och genomförande av ärendehandläggning samt löpande kostnader för kommunikation, stödfunktioner och förvaltning av aktiebolagsregistret kan därmed fördelas ut på ett mycket större avgiftskollektiv. Bolagsverkets uppfattning är därför att en jämförelse med registreringsavgiften för aktiebolag inte är möjlig om syftet är att verket ska uppnå full kostnadstäckning genom avgifterna. Om registreringsavgiften ska motsvara avgiften för samma åtgärd kopplat till aktiebolag, kommer därför ytterligare finansiering att behöva tillföras verket löpande.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Inga Otmalm. I den slutliga handläggningen har rättschefen Maria Monthure deltagit. Föredragande har varit verksjuristerna Marlène Henningsson och Lena Göransson Norrsjö.

Inga Otmalm

Marlène Henningsson

Lena Göransson Norrsjö